

Java-aap; bij dit laatste dier was hij genoodzaakt intraperitoneaal in te spuiten; in 15 dagen stierf het aan tuberculeuse peritonitis, terwijl een groo-tere contrôle-aap, met een kleinere dosis runder-tuberculose ingespoten, in 12 dagen stierf. Zou nu de mensch op dezen regel, van veel gevoeliger te zijn voor runder- dan voor menschentuberculose, een uitzondering maken?

De spreker is overtuigd van niet. Hij meent dan ook, dat de eenheid der zoogdieren-tuberculose nog even vast staat als vroeger; slechts verschillen in virulentie bestaan, constante morphologische verschillen niet.

Het is te hopen, dat DE JONG'S rapport aan de Regeering spoedig moge gereed zijn en dat tot uitgave er van moge worden besloten. DE JONG zal het onderzoek wel niet laten rusten; zeer belangrijk zou het m. i. zijn om den menschen-bacil eenigen tijd van rund op rund verder te kweeken.

Uit de discussie stip ik nog aan, dat de Heer THOMASSEN mededeelde uit particuliere gesprekken met SCHÜTZ te weten, dat de door dezen en KOCH gebezigde culturen alle verkregen waren uit sputum; het lijkt hem niet onmogelijk, dat dit op de resultaten kan hebben geïnfluenceerd.

Ik had in aansluiting aan het bovenstaande nog even de proeven, door RAVENEL in *The Lancet* van 10 en 17 Aug. l.l. medegedeeld, willen bespreken, maar ik heb reeds te veel van uw plaatsruimte gevergd.

Utrecht, 24 Sept. 1900.

Uw dv.
BROERS.

— ✱ —

INGEZONDEN.

EEN ZETFOUT EN HAAR GEVOLGEN.

Geachte Redactie!

In de drukproef van het stuk van den Heer VAN DIEREN, die mij door uwe welwillendheid werd toegezonden, stond, dat Prof. WENCKEBACH voorstelde de conclusie (zonder s) te verwerpen. Ik begreep niet, hoe VAN DIEREN dit zoo had kunnen lezen, en trachtte het te verklaren doordat hij gemeend had dat Prof. WENCKEBACH het ook tegen de twist-conclusie had. Vandaar mijn opmerking, die, achter den juisten tekst van VAN DIEREN'S stuk geplaatst, inderdaad geheel onzinnig was. Zoo heeft de fatale letter, die niet gezet was, den zetter heel wat last en den betrokkenen vermoedelijk heel wat verbazing berokkend.

U dankend voor de toegestane ruimte,

Uw Dv.
H. PINKHOF.

Waarde Gérant!

In n°. 12 van dit *Tijdschrift* richt de Heer SCHUELLER een paar bladzijden aan mijn adres, à propos van mijn bespreking van zijn boek. Het zij mij vergund hierop met een paar regels te antwoorden. De Heer SCHUELLER vraagt zich „erstaunt” af, wat de zoöloog met zijn boek te maken heeft. Indien men bedenkt, dat de schrijver de door hem als parasieten beschouwde